

REFLECȚII PRIVIND INSTITUȚIA ADOPTIEI

LUCIA IRINESCU

Noțiuni introductive. Adopția, o cale prin care statul oferă copilului, ai cărui părinți nu doresc sau nu pot să-l îngrijească, ori nu sunt potriviți pentru rolul de părinți, posibilitatea de a trăi într-un mediu familial, generează sentimente și dezbateri puternice, fiind influențată continuu de schimbările sociale. Ca mod de a crea legături de rudenie civilă, ce substituie legăturile de filiație biologică, adopția a cunoscut în perioada contemporană o expansiune deosebită, devenind un fenomen internațional, ce a impus luarea unor măsuri legislative, pentru a preveni și combate traficul de copii.

În zilele noastre, adopția este consacrată și chiar încurajată ca fenomen, în mai toate legislațiile.¹ Datele istorice relevă faptul că adopția nu este o născocire a epocii moderne, ci că aceasta a fost cunoscută și acceptată de mai toate popoarele antice. În societatea romană, adopția era soluția convenabilă pentru persoana fără descendenți legitimi de a primi în familia sa copii, care astfel dobândeau numele adoptatorului, continuau cultul strămoșilor săi și veneau la moștenirea părintelui adoptiv la fel ca un copil legitim.² În vechiul drept românesc, adopția era de asemenea cunoscută, sub denumirea de „înfială” (art. 236 și următoarele din *Codul Callimachi*); potrivit *Codului Caragea*, „facerea de fii de suflet este dar spre mântuirea celor ce nu au copii” (art. 1 partea a IV-a capitolul 5).³

Codul civil român de la 1864, care aplică legislația justiniană, la fel ca și cel francez de la 1804, reglementa adopția sub forma unui contract solemn, încheiat între adoptator și adoptat.⁴ Dispozițiile sale au fost abrogate în 1954,

¹ Cu excepția notabilă a statelor islamice care, în marea majoritate, interzic adopția, nu dintr-o pornire deliberat ostilă, ci ca reflex al unui anumit tip de tradiție familială și religioasă.

² V. Hanga, *Drept privat roman*, Ed. Argonaut, Cluj Napoca 1996, p.133-137; Mihail Jakotă, *Dreptul Roman*, vol. 1, Ed. Fundația Chemarea, Iași, 1993, p. 255-258.

³ Marieta Avram, *Filiația. Adopția națională și internațională*, Ed. All Beck, 2001, p. 93.

⁴ C. Hamangiu, I Rosetti- Bălănescu, Al Băicoianu, *Tratat de drept civil*, vol. I, Ed. All, București, 1996, p. 327-333. Cea mai importantă cerință privitoare la persoana viitorului adoptator era ca acesta să se bucure de „bună reputație” și era supusă evaluării instanței judecătorești, care putea refuza încuviințarea adopției (p. 327). A se vedea, de asemenea, Mircea Djuvara, *Teoria generală a dreptului (Enciclopedia Juridică)*, vol. I, partea III, Ed. Socec, București, 1930.

odată cu intrarea în vigoare a *Codului familie*, prin autonomizarea sa și desprinderea de dreptul civil. Adopția a primit un alt sediu și o reglementare nouă, progresistă, fiind considerată la vremea sa una din cele mai moderne legislații în materie. Dispoziția cu valoare de principiu, conform căreia înfierea se încheie numai în interesul celui înfiat (art. 66) este ilustrativă pentru transformarea radicală petrecută la nivelul esenței acestei instituții: interesul preponderent (dar nu exclusiv) moral care motivează adopția, inițial strict legat de adoptator, și-a încheiat cu succes procesul de „migrație” spre adoptat. Adopția nu mai este instrumentul prin care cel care-și dorește un copil îl poate avea, ci mijlocul prin care copilul poate primi familia de care are nevoie.

Anul 1990 a marcat începutul reformei în domeniul adopției. *Legea nr. 11/1990 privind încuviințarea adopției*⁵ a „ajustat” unele din prevederile *Codului familiei*, pentru ca *Ordonanța de urgență nr. 25/1997 cu privire la regimul juridic al adopției*⁶ să dispună abrogarea tuturor dispozițiilor anterioare și instituirea unui cadru juridic nou și unitar, în concordanță cu documentele internaționale la care România este parte.⁷

În fine, în scopul armonizării legislației interne cu reglementările și practicile internaționale în domeniu, a fost adoptată *Legea nr. 273/2004 privind regimul juridic al adopției*⁸, intrată în vigoare la 1 ianuarie 2005, dată de la care reglementările anterioare, precum și orice dispoziție contrară sunt abrogate. Normele metodologice pentru punerea în aplicare a noii legi au fost aprobate prin *Hotărârea Guvernului nr. 1435/2004*⁹. Recent, *Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 102/2008*¹⁰ a modificat și completat *Legea nr. 273/2004*, în acord cu *Decizia Curții Constituționale nr. 369/2008*¹¹, prin care au fost declarate

⁵ Republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 159 din 26.07.1991.

⁶ Cu privire la trecutul legislativ al instituției adopției, pe larg, a se vedea D. Lupașcu, *Aspecte teoretice și de practică judiciară privind adopția*, cu referire specială la reglementarea stabilită prin *Legea nr. 273/2004*, în P.R. nr. 4/2004, p. 119-149 și *Revista Dreptul* nr. 12/2004, p. 9-45.

⁷ Cadrul legislativ intern se întregeste cu prevederile cuprinse în convențiile internaționale în materie la care țara noastră este parte și care, în baza art. 11 din *Constituția României*, sunt încorporate în dreptul intern: *Convenția de la Haga asupra protecției copiilor și cooperării în materia adopției internaționale*, încheiată la 29 mai 1993, ratificată de România prin *Legea nr. 84/1994* (M. Of. nr. 298 din 21 octombrie 1994); *Convenția europeană în materia adopției de copii*, încheiată la Strasbourg, la 24 aprilie 1967, la care țara noastră a aderat prin *Legea nr. 15/1993* (M. Of. nr. 67 din 31 martie 1993) cu rezerva neaplicării dispozițiilor art. 7 din *Convenție*, potrivit cărora adoptatorul nu poate fi mai mic de 21 de ani și nici mai mare de 35 de ani; *Convenția O.N.U. cu privire la drepturile copilului*, adoptată la 20 noiembrie 1989, ratificată prin *Legea nr. 18/1990* (M. Of. nr. 109 din 28 septembrie 1990).

⁸ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 557 din 23 iunie 2004.

⁹ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 868 din 23 septembrie 2004.

¹⁰ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 639 din 5 septembrie 2004.

¹¹ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 238 din 27 martie 2008.

neconstituționale prevederile art. 35 alin. (2) lit. i) teza I și art. 63 alin. (3) și (4) din *Legea privind regimul juridic al adopției*. Totodată, dispozițiile referitoare la adopția internațională au fost modificate prin *Legea nr. 49/2009*¹².

Faptul că adopția nu mai este considerată o măsură de protecție a copilului aflat în dificultate reprezintă un exemplu clar de reformare a sistemului. Potrivit noii legislații, juriștii nu mai sunt singurii care decid dacă adopția este o soluție potrivită pentru un copil. Specialiștii Direcției Generale pentru Protecția Copilului propun adopția națională ca o soluție pentru copilul în cauză, pe baza unui nou instrument de lucru, obligatoriu, planul individualizat de protecție a copilului, pentru motive întemeiate și temeinic analizate.

În lumina noilor reglementări, implicarea instanțelor judecătorești în toate fazele procesului de adopție asigură «transparența» necesară verificării tuturor demersurilor factorilor implicași. Prin acordarea exclusivității instanțelor românești de a judeca procesele privind încuviințarea deschiderii procedurii adopției interne, încredințarea în vederea adopției și încuviințarea adopției copilului cetățean român sau străin, fără cetățenie, cu domiciliul în România, legiuitorul a subliniat încă odată necesitatea colaborării tuturor factorilor interni implicași în procesul adopției, atât din cadrul Direcției de protecție a copilului, cât și cei din domeniul juridic.

Noutățile impuse de *Legea nr. 273/2004* vizează diferite aspecte, subliniate atât de doctrină, cât și de practica judecătorească desfășurată în baza *OUG nr. 25/1997*, ce a fost o lege reformatoare la momentul intrării acesteia în vigoare, legiuitorul aducând îmbunătățiri sistemului de bază impus de *Ordonanța de Guvern*.

Potrivit definiției legale, „*adopția este operațiunea juridică prin care se creează legătura de filiație între adoptator și adoptat, precum și legătura de rudenie între adoptat și rudele adoptatorului*” (art. 1 din *Legea nr. 273/2004*).

Ea este parțială, secvența lipsă, extinctivă, fiind cuprinsă în art. 50 alin. (3), care dispune că „*în momentul stabilirii filiației prin adopție, rudenii firească dintre adoptat și descendenții săi, pe de o parte, și părinții săi firești și rudele acestora, pe de altă parte, încetează*”, într-o definiție care-și propune să surprindă adopția din perspectiva efectelor sale generale, atât din punctul de vedere a legăturilor juridice care sunt generate, cât și a celor care se sting, unii autori susțin că *adopția este operațiunea juridică prin care, la inițiativa și cu consimțământul persoanelor implicate, având încuviințarea instanței, ia naștere rudenii civilă dintre adoptat, descendenții săi, pe de o parte, și adoptator (adoptatori) și rudele acestora, pe de altă parte, concomitent cu stingerea*

¹² Publicată în *Monitorul Oficial* al României, Partea I, nr. 190 din 29 martie 2009

*rudeniei firești care lega adoptatul și descendenții săi de părinții firești și adoptatului și de rudele acestora.*¹³

2. **Principiile adopției.** Legiuitorul enumeră următoarele principii care, potrivit propriei exprimări, "trebuie respectate în mod obligatoriu" în cursul procedurii adopției: **principiului interesului superior al copilului; principiul creșterii și educării copilului într-un mediu familial; principiul continuității în educarea copilului, ținând seama de originea sa etnică, culturală și lingvistică; principiul informării copilului și luării în considerare a opiniei acestuia în raport cu vârsta și gradul său de maturitate; principiul celerității în îndeplinirea oricăror acte referitoare la procedura adopției;** (art. 2 din Legea nr. 273/2004). Dintre acestea, principiul interesului superior al copilului se detașează ca fiind de cea mai mare importanță, acesta fiind reluat aproape obsesiv în tot cuprinsul actului normativ ca etalon al fiecăreia din acțiunile, măsurile sau deciziile luate în legătură cu înfăptuirea adopției. Dat fiind caracterul său sintetic, celelalte principii - de asemenea cu spectru larg de acțiune, orientând întreaga materie a promovării și protecției drepturilor copilului - nu sunt decât detalii ale principiului interesului superior.

Prin O.U.G. nr. 102/2008 s-a introdus un nou principiu și anume **cel al garantării confidențialității în ceea ce privește datele de identificare ale adoptatorului sau, după caz, ale familiei adoptatoare, precum și în ceea ce privește identitatea părinților firești.** Norma procedurală menită să confere consistență principiului este cuprinsă în art. 36¹ alin. (2), potrivit căruia chemarea părinților firești în fața instanței competente să încuviințeze adopția¹⁴ se face prin invitație adresată acestora, în camera de consiliu, fără a se indica date cu privire la dosar sau alte date care ar permite, în orice fel, divulgarea identității sau a altor informații cu privire la persoana ori familia adoptatoare.

¹³ Pentru definiții apropiate, a se vedea: I.P. Filipescu, *Adopția și protecția copilului*, Ed. All Educațional S.A. București, 1997, p 1; I.P. Filipescu, Andrei I. Filipescu, *Tratat de dreptul familiei*, ed. a VIII-a revăzută și completată, Ed. Universul Juridic, București, 2006, p. 367; M Avram, *op. cit.*, p. 90; V. Stoica, M Ronea, *Natura juridică și procedura specifică adopției*, *Dreptul* nr. 2/1993, p. 31. A se vedea, de asemenea: Al. Bacaci, V.C. Dumitrache, C. Hageanu, *op. cit.*, p. 218 și Emese Florian, *Protecția drepturilor copilului*, Ediția 2, Editura C.H. Beck, București, 2007, p 153.

¹⁴ Pentru a preveni orice confuzie, consimțământul la adopție al părinților firești se exprimă în fața instanței sesizată cu cererea de deschidere a procedurii adopției [art. 15 alin. (1)] dar, conform ultimelor modificări și completări aduse *Legii nr. 273/2004* prin *O.U.G. nr. 102/2008*, în faza finală a procedurii, aceea a încuviințării adopției, instanța poate solicita din nou consimțământul părinților firești, dacă există indicii în sensul că după rămânerea irevocabilă a consimțământului acestora au intervenit elemente noi, de natură să determine revenirea asupra acordului inițial [art. 361 alin. (1)].

Regula *garantării* confidențialității asupra datelor de identificare ale părților între care are loc "transferul de parentate" este impusă tuturor autorităților implicate în realizarea adopției și, aparent cel puțin, acțiunea sa este generală, indiferent de legătura eventuală, inclusiv de rudenie, preexistentă între adoptator (adoptatori), pe de o parte, și adoptat, precum și părinții săi firești, pe de altă parte. În practică, în relația dintre "protagoniștii" operațiunii juridice, păstrarea secretului acestor date se poate dovedi, prin forța împrejurărilor, cu neputință de asigurat. De exemplu, adoptatorul este soțul părintelui firesc al copilului, având filiația stabilită față de ambii părinți (din căsătorie sau din afara căsătoriei), adoptatorul sau familia adoptatoare este din cercul familiei extinse, formule de rudenie civilă pe bună dreptate încurajate de legiuitor, consecvent principiului continuității în educarea copilului.

Să mai adăugăm că principiul garantării confidențialității asupra datelor de identificare ale adoptatorului (familiei adoptatoare), precum și ale părinților firești nu își încetează acțiunea odată cu finalizarea procedurii adopției. Potrivit dispozițiilor art. 52 alin. (2)-(4) din *Legea nr. 273/2004*, identitatea părinților firești ai copilului poate fi dezvăluită înainte ca acesta să fi dobândit capacitate deplină de exercițiu numai pentru motive medicale, cu autorizarea instanței judecătorești, la cererea oricărui dintre adoptatori, a adoptatului, a soțului sau descendenților acestuia ori a reprezentantului unei instituții medicale sau unui spital.

De asemenea, adoptatorii și adoptatul au dreptul să obțină din partea autorităților competente extrase din registrele publice, al căror conținut atestă faptul, data și locul nașterii, dar nu dezvăluie în mod expres adopția și nici identitatea părinților firești.

Dobândind capacitate deplină de exercițiu, adoptatul poate solicita tribunalului în a cărui rază teritorială se află domiciliul său ori, dacă nu domiciliază în România, Tribunalului București, să-i autorizeze accesul la informațiile aflate în posesia oricărei autorități publice cu privire la identitatea părinților firești.

3. Condiții legale pentru încheierea adopției. Modificări privind condițiile de fond ale adopției. Dacă, teoretic cel puțin, oricine poate deveni părinte firesc, nu orice persoană poate aspira la statutul de părinte adoptiv, ci doar aceia care îndeplinesc cerințe anume stabilite de lege; apoi, din punctul de vedere al adoptatului, cu toate că măsura însăși se recomandă ca formă alternativă de protecție, este indicată, deci posibilă, numai în prezența cumulativă a câtorva condiții.¹⁵

¹⁵ A se vedea Drd. Alin Gh. Gavrilescu, *Modificările principale aduse Legii 273/2004, prin OUG nr. 102/2008*, în *Revista Dreptul* nr. 4/2009, p 23-53.

O.U.G. nr. 102/2008 a apărut ca o consecință a vidului legislativ în materia procedurii adopției creat prin Decizia Curții Constituționale nr. 369/2008¹⁶, având ca punct de plecare excepția de neconstituționalitate invocată de către Teodor Luță Bura, în dosarul aflat pe rolul Curții de Apel Timiș, referitor la limitarea exprimării consimțământului părinților firești doar în fața instanței învestite cu judecarea cererii de deschidere a procedurii adopției interne, în condițiile în care și-a stabilit filiația față de copilul natural între această dată și data încuviințării adopției interne, fiind, astfel, în imposibilitatea de a-și mai exprima consimțământul. Curtea Constituțională o acceptă ca fiind fondată, declarând neconstituționale art. 35., alin. 2, lit. i și art. 63, alin. 3 și 4 din Legea nr. 273/2004. În aceste condiții, ORA vine cu modificarea și completarea articolelor incriminate și este emisă OUG 102/2008¹⁷ prin care au fost declarate neconstituționale prevederile art. 35 alin. (2) lit. i) teza întâi și art. 63 alin. (3) și (4) din Legea nr. 273/2004.

Una dintre modificările esențiale aduse Legii nr. 273/2004 privește **consimțământul la adopție al părinților firești sau, după caz, al tutorelui copilului**. Manifestarea de voință a reprezentantului legal este o cerință obligatorie ori de câte ori adopția se referă la un copil (art. 12 alin. (2) teza a II-a). Când adopția se referă la o persoană majoră sau care a dobândit capacitate deplină de exercițiu înainte de împlinirea vârstei de 18, consimțământul părinților firești nu se cere.¹⁸ Se are în vedere, în primul rând, consimțământul la adopție al părinților firești, fără a deosebi după cum minorul este din căsătorie sau din afara căsătoriei dar cu filiația legal stabilită, ori după cum părinții acestuia sunt căsătoriți, separați în fapt sau divorțați; nici faptul încredințării copilului spre creștere și educare unuia dintre părinți sau unei terțe persoane sau familii nu înlătură cerința consimțământului la adopție al părinților firești. Mai mult, spre deosebire de legislația anterioară, părintele decăzut din drepturile părintești sau cel căruia i s-a aplicat pedeapsa interzicerii drepturilor părintești, păstrează dreptul de a consimți la adopția copilului său (art. 12 alin. (2)).

Dacă unul dintre părinții firești ai copilului este decedat, necunoscut, declarat, în condițiile legii, mort sau dispărut, pus sub interdicție, precum și dacă se află, din orice împrejurare, în neputința de a-și manifesta voința,

¹⁶ Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 238 din 27 martie 2008.

¹⁷ Publicată în Monitorul Oficial al României, partea I, nr. 639 din 5 septembrie 2008.

¹⁸ Sub imperiul reglementărilor anterioare, față de ambiguitatea care învăluia unele din dispozițiile O.U.G. nr. 25/1997, Curtea Constituțională a declarat ca neconstituționale prevederile art. 7 alin. (1) lit. a), în ceea ce privește cerința exprimării consimțământului părinților firești pentru încuviințarea adopției persoanei cu capacitate deplină de exercițiu prin Decizia nr. 277/2001 (M. Of. nr. 9 din 10 ianuarie 2002).

consimțământul celuilalt părinte este îndestulător (art. 12 alin. (3)); dacă ambii părinți se află în vreuna din aceste situații, consimțământul lor nu este necesar (art. 12 alin. (4)), de fapt nu mai este posibil de obținut.

Potrivit prevederilor cuprinse în art. 23¹ alin. 1 introduse prin *O.U.G. nr. 102/2008*, ori de câte ori, ulterior rămânerii irevocabile a hotărârii de deschidere a procedurii adopției și până la data pronunțării hotărârii de încuviințare a adopției, a dispărut cauza care a făcut imposibilă exprimarea de către unul dintre părinți a consimțământului la adopție, oricare dintre părinții firești ai copilului este îndrituit să ceară revizuirea hotărârii. Dacă cererea este admisă, instanța va solicita consimțământul părintelui care nu și l-a dat anterior, în cazul în care părintele în discuție se împotrivesc adopției și nu sunt motive pentru a-i fi înlăturată opunerea ca abuzivă (în baza art. 13 din *Legea adopției*), finalizarea procedurii adopției nu mai este posibilă.

În subsidiar, va fi chemat să-și exprime consimțământul în vederea adopției tutorele copilului, dacă părinții firești ai acestuia sunt decedați, necunoscuți, declarați morți sau dispăruți, puși sub interdicție (art. 11 alin. (1) lit. a)). Subliniem că, în situația în care tutela a fost instituită ca măsură de protecție alternativă a copilului ai cărui părinți firești sunt decăzuți din drepturile părintești sau cărora li s-a aplicat pedeapsa interzicerii drepturilor părintești [art. 40 alin. (1) din *Legea nr. 272/2004*], tutorele rămâne în afara procedurii adopției, el nu va fi implicat, deoarece părinții aflați sub incidența sancțiunii nu își pierd dreptul de a consimți la adopția copilului.¹⁹

¹⁹ Pentru o interpretare diferită, a se vedea D. Lupașcu, *op. cit.*, p. 210. Potrivit autorului, „părintele sau părinții decăzuți din drepturile părintești ori cărora li s-a aplicat sancțiunea interzicerii drepturilor părintești păstrează dreptul de a consimți la adopția copilului, în același timp, consimțământul reprezentantului legal este obligatoriu”, cu alte cuvinte, în cazul părinților firești aflați sub incidența sancțiunilor arătate, consimțământul acestora trebuie dublat de consimțământul reprezentantului legal, adică al tutorelui. Cu totul adevărat că, față de cerința imperativă a consimțământului la adopție al reprezentantului legal al copilului [art. 12 alin. (2) teza a II-a din *Legea nr. 273/2004*], unită cu înțelesul termenului de „reprezentant legal al copilului”, anume părintele sau persoana desemnată potrivit legii să exercite drepturile și să îndeplinească obligațiile părintești față de copil [art. 4 lit. g) din *Legea nr. 272/2004*], în situația dată tutorele este reprezentantul legal al copilului, iar consimțământul său ar urma să se gliseze pe cel al părinților firești, totuși nu putem subscrie la o astfel de interpretare. Din economia textelor Legii privind regimul juridic al adopției considerăm mai convingător un alt punct de vedere, anume acela al caracterului „eliminatoriu” al consimțământului părinților firești, ori de câte ori acesta în mod obiectiv este posibil de exprimat. Credem că nu este întâmplătoare ipoteza părinților decăzuți din drepturile părintești sau a celor cărora li s-a aplicat pedeapsa interzicerii drepturilor părintești și care sunt omiși din textele care indică necesitatea manifestării de voință a tutorelui [a se vedea art. 11 alin. (1) lit. a)]; apoi, formula întrebuițată de legiuitor este, în toate cazurile, „părinții firești ai copilului sau, după caz, tutorele acestuia” [art. 11 alin. (1) lit. a), art. 13, art. 14 etc.], ceea ce sugerează că una și aceeași cerință (a consimțământului) este de raportat alternativ fie la părinții

Când adoptatorul este soțul părintelui fireesc, este necesar consimțământul la adopție al ambilor părinți firești, doar că manifestarea de voință a soțului celui care adoptă nu are încărcătură abdicativă, adică nu urmărește încetarea legăturii de filiație cu copilul (aceasta rămâne în ființă potrivit art. 50 alin. (3)) ci este, mai degrabă, expresia cumulată a consimțământului dat în calitate de părinte fireesc cu acela exprimat în calitate de soț al adoptatorului.²⁰ Consimțământul părintelui fireesc se va da în fața instanței instanței de judecată odată cu soluționarea cererii de încuviințarea a adopției. Anterior intrării în vigoare a OUG nr. 102/2008, consimțământul părintelui fireesc îmbrăca forma autentică și se exprima în fața notarului.

În fine, dacă cel care dorește să adopte copilul este soțul părintelui adoptiv, nu se mai cere consimțământul la adopție al părinților firești (sau al tutorelui) ci consimțământul părintelui adoptiv prin efectul unei adopții anterioare, în calitatea sa de reprezentant legal al copilului (art. 12 alin. (1)). În ceea ce privește exprimarea consimțământului părintelui adoptiv, în literatura de specialitate a fost exprimată opinia potrivit acesta trebuie supus aceluiași tratament juridic cu cel al părintelui fireesc²¹.

Părintele fireesc (ori tutorele) poate revoca consimțământul la adopție în termen de 30 de zile de la data exprimării lui în fața instanței (art. 16 alin. (2)).

În temeiul art. 36¹ din *Legea nr. 273/2004*, introdus prin O.U.G. nr. 102/2008, instanța, soluționând cererea de încuviințare a adopției, poate solicita din nou consimțământul la adopție al părinților firești, dacă există indicii că după data rămânerii irevocabile a consimțământului acestora au intervenit elemente noi, de natură să determine revenirea asupra consimțământului inițial. Direcția are obligația să aducă la cunoștința instanței existența oricăror elemente noi cu privire la situația părintelui fireesc ori a familiei extinse, care ar putea determina modificarea finalității planului individualizat de protecție, în cazul în care

firești, fie la tutorele copilului, în niciun caz cumulativ, atât la părinții firești cât și la tutorele sau tutorii acestuia.

²⁰ Ipoteza adopției copilului fireesc al celuilalt soț nu este explicit evocată în contextul cerinței consimțământului la adopție. Față de formularea cuprinsă în art. 12 alin. (1) teza a II-a, potrivit căreia „în cazul adopției copilului și de către soțul adoptatorului, consimțământul trebuie exprimat de soțul care este deja părinte adoptiv al copilului”, s-ar părea că textul are în vedere atât consimțământul părintelui fireesc, cât și cel al părintelui adoptiv, pentru că în prima parte a enunțului nu se face nicio distincție după cum părintele „în funcție” este părinte fireesc sau adoptiv, însă este lămuritoare partea sa finală, prin trimiterea la „soțul care este deja părinte adoptiv”. Textul art. 15 alin. 2 este criticat de doctrină, care propune, de *lege ferenda*, abrogarea acestuia. Pentru detalii, a se vedea T. Bodoașcă, *Reglementările legale privind consimțământul la adopție*, în *Revista Dreptul* nr. 2/2009, p. 48-49.

²¹ T. Bodoașcă, *Reglementările legale privind consimțământul la adopție*, în *Revista Dreptul* nr. 2/2009, p. 46.

părinții se prezintă personal în fața instanței și își exprimă refuzul de a mai consimți la adopție, instanța suspendă soluționarea cererii de încuviințare a adopției.

După cum am reținut din cele de mai sus, consimțământul la adopție al părinților firești sau al tutorelui se dă în fața instanței, odată cu soluționarea cererii de deschidere a procedurii adopției (art. 15 alin. (1) din *Legea nr. 273/2004*), cu precizarea că, în ceea ce privește părinții, la solicitarea instanței, este posibilă „repetiția” manifestării de voință în faza finală a procedurii, aceea de soluționare a cererii de încuviințare a adopției²² în cazul adopției copilului de

²² Ne întrebăm în ce măsură doar facultatea, iar nu îndatorirea, recunoscută instanței prin art. 36', introdus prin *O.U.G. nr. 102/2008*, de a solicita din nou consimțământul la adopție al părinților firești dacă există indicii că ulterior rămânerii irevocabile a consimțământului au intervenit elemente noi, de natură să determine revenirea asupra acordului inițial, reușește să elimine o gravă deficiență a *Legii privind regimul juridic al adopției*, constatată de Curtea Constituțională. Prin *Decizia nr. 369* din 20 martie 2008 a Curții, la care ne referim, a fost respinsă excepția de neconstituționalitate a prevederilor art. 15 alin. (1) din *Legea nr. 273/2004* („Consimțământul părinților firești sau, după caz, al tutorelui se dă în fața instanței judecătorești odată cu soluționarea cererii de deschidere a procedurii adopției.”), apreciindu-se că dispozițiile privind exprimarea consimțământului părinților firești, la momentul deschiderii procedurii adopției, sunt în acord atât cu prevederile constituționale interesând familia, viața familială și protecția copiilor și a tinerilor, ce se regăsesc în art. 26, art. 48 și art. 49 din *Legea fundamentală*, cât și cu interesul superior al copilului și, de asemenea, nu contravin art. 20 din *Constituție*, raportat la art. 8 privind dreptul la respectarea vieții private și de familie din *Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale*. Pe de altă parte, analizând critica de neconstituționalitate a textului art. 35 alin. (2) lit. i) teza întâi din *Legea privind regimul juridic al adopției* („*Cererea de încuviințare a adopției este însoțită de următoarele acte: f..] i) documentele doveditoare cu privire la exprimarea consimțământului părinților firești, în măsura în care nu s-a pronunțat anterior o hotărâre judecătorească de încuviințare a deschiderii procedurii adopției interne a copilului;*”), Curtea a împărțit punctul de vedere al autorului excepției. După cum se arată în considerentele Deciziei, eliminarea părinților din procedura încuviințării adopției este o deficiență a textelor de lege criticate, de vreme ce prezența direcției în a cărei rază teritorială se află domiciliul copilului și a direcției în a cărei rază teritorială domiciliază adoptatorul nu poate suplini lipsa consimțământului părinților firești, citarea în instanță a acestora și luarea consimțământului lor direct în fața instanței în procedura încuviințării fiind necesare pentru realizarea interesului superior al copilului. Omisiunea, din cuprinsul prevederilor legale deduse controlului, a exprimării consimțământului părinților firești la momentul încuviințării adopției, exigentă expres reglementată în *Convenția europeană în materia adopției de copii* [art. 5 parag. 1 lit. a) și art. 9 parag. 1], constituie o neconcordanță, în accepțiunea art. 20 alin. (2) din *Constituție*, între legea internă și un tratat privitor la drepturile fundamentale ale omului, situație în care textul constituțional consacră prioritatea reglementării internaționale, în consecință, se afirmă în cuprinsul Deciziei, prevederile art. 35 alin. (2) lit. i) teza I din *Legea nr. 273/2004* sunt neconstituționale, fiind contrare art. 20 din *Constituție*, raportat la art. 5 parag. 1 lit. a) și la art. 9 parag. 1 din *Convenția europeană în materia adopției de copii*, în măsura în care nu prevăd luarea consimțământului părinților firești, în fața instanței, odată cu soluționarea cererii de încuviințare a adopției. De asemenea, art. 35 alin. (2) lit. i) teza I încalcă atât dispozițiile constituționale ale art.

către soțul părintelui său, consimțământul părintelui firesc se exprimă de asemenea în fața instanței de judecată, în cursul soluționării cererii de încuviințare a adopției²³ (art. 15 alin. (2), astfel cum a fost modificat și completat prin O.U.G. nr. 102/2008)²⁴.

4. **Modificări privind procedura adopției.** Procedura adopției interne parcurge, ca regulă care admite și unele excepții, trei etape, finalizată fiecare printr-o hotărâre judecătorească irevocabilă: încuviințarea deschiderii procedurii adopției; încredințarea copilului în vederea adopției; încuviințarea propriu-zisă a adopției. Aminteam de excepții, este vorba despre adopția persoanei majore, precum și despre adopția copilului firesc sau adoptiv al celuilalt soț, cazuri în care primele două etape sunt omise, instanța fiind sesizată direct cu cerea de încuviințare a adopției (art. 35).

Judecarea cererii de deschidere a procedurii adopției interne se face cu citarea părinților firești ai copilului sau, după caz, a tutorelui și a direcției generale în a cărei rază teritorial-administrativă se află domiciliul copilului (art. 22 alin. (4), astfel cum a fost completat prin O.U.G. nr. 102/2008). În dispozitivul hotărârii de admitere a cererii de deschidere a procedurii adopției se va face mențiune despre constatarea existenței consimțământului ambilor părinți, al unui singur părinte, al tutorelui sau, după caz, despre suplinirea consimțământului în condițiile art. 13 (art. 23 alin. (2¹)).

Împotriva hotărârii poate fi exercitată calea de atac a recursului; recursul declarat suspendă executarea (art. 61 alin. (5)).

Hotărârea irevocabilă prin care instanța a admis cererea direcției generale de deschidere a procedurii adopției produce următoarele efecte (art. 23 alin. (3)):

- se suspendă drepturile și obligațiile părintești ale părinților firești sau, după caz, cele exercitate de persoane fizice sau juridice;
- drepturile și obligațiile părintești vor fi exercitate de către consiliul județean sau, în cazul municipiului București, de consiliul local de sector, după criteriul domiciliului copilului.²⁵

²⁶ privitoare la viața intimă, familială și privată, ale art. 48 relative la familie și ale art. 49 privind protecția copiilor și a tinerilor, cât și prevederile art. 8 referitoare la respectarea vieții private și de familie din *Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale*.

²³ În cazul adopției copilului firesc sau adoptiv al celuilalt soț sunt omise etapele procesuale premergătoare încuviințării propriu-zise a adopției - art. 35 alin. (1) din *Legea nr. 273/2004*.

²⁴ În redactarea anterioară, pentru ipoteza dată, dispoziția cuprinsă în art. 15 alin. (2) din *Legea nr. 273/2004* pretindea consimțământul părintelui firesc exprimat în formă autentică, prin înscris notarial.

²⁵ T. Bodoașcă, *Opinii privind nelegalitatea delegării atribuțiilor Consiliului Județean și ale Consiliului Local al Sectorului Municipiului București referitoare la ocrotirea copilului față de care instanța de judecată a dispus deschiderea procedurii adopției interne sau încredințarea în*

Potrivit prevederilor *Legii nr. 273/2004*, modificate și completate, dacă, ulterior rămânerii irevocabile a hotărârii judecătorești de deschidere a procedurii adopției și până la pronunțarea hotărârii de încuviințare a adopției dispăre cauza care, potrivit art. 12 alin. (3), a făcut imposibilă exprimarea consimțământului de către unul dintre părinți, oricare dintre părinți, la fel și direcția generală, poate solicita revizuirea hotărârii de deschidere a procedurii adopției sau, după caz, a hotărârii de încredințare a copilului în vederea adopției (art. 23' alin (1) și (2)).

Revizuirea, ca și cale extraordinară de atac, face necesare câteva sublinieri, limitate strict la procedura adopției.

Așadar, în această materie, calea extraordinară de atac a revizuirii poate fi exercitată în baza prevederilor speciale ale *Legii nr. 273/2004*, astfel cum au fost modificate și completate prin *O.U.G. nr. 102/2008*, în două categorii de situații de strictă interpretare, fiecare evocând împrejurări noi, survenite pe parcursul derulării procedurii și interesând condiția de fond a consimțământului la adopție al părintelui sau al părinților firești:

- ulterior rămânerii irevocabile a hotărârii de deschidere a procedurii adopției a dispărut cauza care a făcut imposibilă exprimarea de către unul dintre părinții firești a consimțământului la adopție (art. 23' alin. (1)); cererea de revizuire poate fi introdusă până la data pronunțării hotărârii de încuviințare a adopției de oricare dintre părinții firești ai copilului și de către direcția care a solicitat deschiderea procedurii adopției interne (art. 23' alin. (2)), cu precizarea că, în ceea ce privește direcția generală, exercițiul căii de atac a revizuirii nu este o facultate, ci obligație explicit formulată prin art. 25⁵.

- părinții firești, invitați în fața instanței competente să soluționeze cererea de încuviințare a adopției să-și manifeste încă o dată voința în legătură cu operațiunea juridică - întrucât după rămânerea irevocabilă a consimțământului au intervenit elemente noi, de natură să justifice eventuala retragere a acordului dat - se înfățișează personal și își exprimă refuzul de a mai consimți la adopție (art. 36¹ alin. (1) și (4)); cererea de revizuire va fi introdusă de către direcția generală care a inițiat procedura adopției, adică cea de la domiciliul copilului (art. 36¹ alin. (4) teza II).

După cum am văzut, fiecare motiv de revizuire este construit în jurul elementului „consimțământ” al părintelui firesc și presupune o adopție care să urmeze tiparul comun al procedurii, în consecință, sunt sustrate căii extraordinare de atac adopția persoanei având capacitate deplină de exercițiu (pentru că lipsește condiția consimțământului părinților firești), adopția copilului firesc al celuilalt soț (deoarece părinții firești își dau consimțământul în fața

instanței sesizate direct cu cererea de încuviințare a adopției, ceea ce exclude incidența vreunui dintre motivele de revizuire), adopția copilului adoptiv al celui alt soț (de astă dată, consimțământul părinților firești nu se mai cere), adopția declarată deschisă în condițiile în care opunerea părinților, abuzivă, a fost înlăturată prin hotărâre irevocabilă (părintele s-a exprimat în legătură cu adopția, nu se găsea într-o situație de împiedicare, și întrucât s-a împotrivit adopției, nu interesează dacă este sau nu perseverent), adopția în care tutorele este cel care a consimțit sau al cărui consimțământ a fost suplinit (evident, nu ne încadrăm în ipoteza niciunui din motivele de revizuire).

În valorificarea oricăruia dintre motive, cererea de revizuire se îndreaptă împotriva hotărârii irevocabile de deschidere a procedurii adopției²⁶ și se adresează instanței care a încuviințat inițial deschiderea procedurii.²⁷

Rezultatul imediat al cererii de revizuire este suspendarea oricărei proceduri aflate pe rolul instanței (art. 23² alin. (1)). Măsura de protecție a copilului sau, după caz, încredințarea sa în vederea adopției - în funcție de stadiul în care a „înghețat” procedura adopției - se prelungește de drept pe durata soluționării revizuirii (art. 23² alin. (3))²⁸.

Soluționarea cererii are loc în camera de consiliu, cu citarea părinților

²⁶ Doar revizuirea pentru cel de-al doilea motiv indicat de noi, anume revenirea părinților asupra consimțământului inițial are parte de o dispoziție expresă în acest sens [art. 36' alin. (4) teza II]. Nu avem motive să credem că în situația dispariției, consecutiv admiterii irevocabile a cererii de deschidere a procedurii adopției, a cauzei care a făcut imposibilă exprimarea consimțământului de către unul dintre părinți, revizuirea ar trebui îndreptată împotriva altei hotărâri decât cea de deschidere a procedurii adopției - intră în discuție, ca alternativă, numai hotărârea de încredințare a copilului în vederea adopției, fiind exclusă hotărârea de încuviințare a adopției, pentru că valorificarea motivului arătat este posibilă până la pronunțarea acestei din urmă hotărâri [art. 23' alin. (2)]. De vreme ce aspectele legate de condiția consimțământului la adopție al părinților firești sunt de lămurit în contextul soluționării cererii de deschidere a procedurii adopției, iar elementul de fapt nou apărut este un „incident” care face necesară reluarea acestei etape procesuale, este firească - spunem noi - retractarea hotărârii care a marcat finalizarea etapei cu pricina, adică a hotărârii de deschidere a procedurii adopției.

²⁷ În absența indicațiilor legale, este doar un punct de vedere afirmat de noi cu oarecare sfială, observând și „copiind” comportamentul particular al revizuirii în materie contencioasă (art. 322-328 *C.proc.civ.*). Numai că, potrivit literaturii de specialitate procesual-civile, de principiu este „îndoielnică” admisibilitatea căii extraordinare de atac a revizuirii într-o materie necontencioasă (e și cazul adopției). A se vedea I. Deleanu, *op.cit.*, vol. II, p. 306-307.

²⁸ Dacă cererea de revizuire survine după încredințarea copilului în vederea adopției, prelungirea de drept a măsurii nu împiedică revocarea acesteia la solicitarea direcției generale de la domiciliul adoptatorului (adoptatorilor), dacă se constată neadaptarea copilului sau existența altor motive de natură să împiedice finalizarea adopției [art. 232 alin. (3) teza finală]. Revocând măsura încredințării, instanța va hotărî, la propunerea direcției generale de la domiciliul copilului, măsura provizorie de protecție a copilului pe durata soluționării revizuirii [art. 232 alin. (4)].

firești, a direcției care a solicitat deschiderea procedurii adopției interne și, dacă este cazul, a direcției generale de la domiciliul adoptatorului (familiei adoptatoare); este obligatorie participarea procurorului (art. 23' alin. (3)).

Acesta este tabloul general al revizuirii în materie de adopție.

În cele ce urmează vom detalia modul în care va proceda instanța de revizuire și încercăm să identificăm soluțiile aflate la dispoziția sa în funcție de motivul de revizuire invocat.

Dacă motivul de revizuire valorificat este acela al dispariției cauzei de împiedicare a unuia dintre părinții firești în a-și exprima consimțământul la adopție, instanța va solicita consimțământul acestui părinte, consiliat și informat în prealabil prin grija direcției generale, care va depune un raport în acest sens. Aceeași direcție generală de la domiciliul părintelui firesc este ținută să facă evaluarea situației actuale a părinților firești, precum și a potențialului de reintegrare a copilului în familie sau în familia extinsă, întocmind un raport de anchetă socială care va fi depus instanței (art. 23³ alin. (2) și (3)).

Mai departe, în ce privește soluțiile posibile în rezolvarea cererii de revizuire pentru acest prim motiv, urmând indicațiile sumare și confuze cuprinse în art. 23⁴, încercând să găsim sens și coerență în șirul de enunțuri cu pretenții de norme de procedură din cuprinsul *O.U.G. nr. 102/2008* și fără să avem certitudinea că, în context, termenul „revizuire” evocă într-adevăr calea extraordinară de atac minuțios descrisă prin dispozițiile *Codului de procedură civilă*, ajungem la următoarele concluzii ce s-ar putea dovedi fără nicio legătură cu intenția legiuitorului:

- în ipoteza în care, în fața instanței de revizuire, părintele firesc se opune adopției și refuzul său nu are caracter abuziv, deci nu poate fi înlăturat de instanță în aplicarea art. 13 din lege, presupunem că instanța va pronunța o hotărâre, de admitere a cererii de revizuire și va schimba hotărârea atacată (art. 327 alin. (l) *C.proc.civ.*) în sensul respingerii cererii de deschidere a procedurii adopției; această hotărâre va servi ca temei solicitării direcției generale de repunere pe rol a cererii de deschidere a procedurii adopției sau, după caz, a cererii de încredințare a copilului în vederea adopției, suspendată prin efectul promovării căii de atac. Cert este că repunerea pe rol e o formalitate necesară pentru ca cererea, de deschidere a procedurii adopției sau de încredințare a copilului în vederea adopției, să fie respinsă (art. 23⁴.)

- dacă părintele firesc își exprimă acordul în vederea adopției - eventualitate neluată în calcul de legiuitor - credem că cerea de revizuire de asemenea trebuie să primească o soluție exprimată printr-o hotărâre (înclinăm către cea de respingere), în temeiul căreia direcția generală să facă solicitarea privind repunerea pe rol a cererii suspendate prin efectul imediat al introducerii

cererii de revizuire, pentru a se putea relua cursul procedurii adopției din etapa în care a intervenit suspendarea.

Când motivul de revizuire valorificat este acela că, în fața instanței sesizate cu soluționarea cererii de încuviințare a adopției, părinții firești, fiind invitați să se exprime din nou în legătură cu adopția (date fiind elementele de fapt survenite ulterior rămânării irevocabile a consimțământului, de natură să determine reconsiderarea acestuia), soluțiile aflate la îndemâna instanței și, implicit, efectele hotărârii asupra operațiunii juridice, deocamdată suspendată în etapa de încuviințare a adopției (art. 36¹ alin. (4) teza I), sunt cu neputință de decodat; indicația din art. 36¹ alin. (4) teza finală privind aplicarea prin analogie a prevederilor alocate revizuirii pentru motivul dispariției cauzei de împiedicare a unuia dintre părinții firești de a-și exprima consimțământul, anume art. 23¹ și art. 23², este, din acest punct de vedere, perfect inutilă.

Pornind de la observația că revizuirea se întemeiază pe retragerea acordului de către unul din părinții firești, că instanța de încuviințare a cererii de adopție, în fața căreia s-a produs retractarea, nu este împuternicită să evalueze refuzul și să treacă, în temeiul art. 13, asemenea instanței din faza de deschidere a procedurii adopției, peste opunerea constatată abuzivă (cel puțin așa am înțeles noi lecturând art. 36¹), credem că rațiunea revizuirii este aceea de a oferi instanței cadrul necesar verificării caracterului real și serios ori, dimpotrivă, abuziv, al împotrivirii de ultim moment al părintelui firesc. Acestea fiind premisele, credem că instanța se poate opri asupra uneia din următoarele soluții:

- ia act de refuzul părintelui firesc de a consimți la adopție, refuz ce nu este de înlăturat ca abuziv, ca atare încuviințează cererea de revizuire și, dacă e să urmărim efectul caracteristic hotărârii de admitere a căii extraordinare de atac a revizuirii din dreptul comun (art. 327 alin. (1) C.proc.civ.), instanța va schimba, în totul sau în parte, hotărârea atacată - în cazul nostru, cea de deschidere a procedurii adopției. „Schimbarea” hotărârii atacate nu poate avea altă semnificație decât respingerea cererii de deschidere a procedurii adopției. Cât privește copilul și măsura de protecție a acestuia, reamintim că pe durata soluționării revizuirii măsura de ocrotire se prelungește de drept (art. 23² alin. (3) și (4)); cererea de revizuire fiind rezolvată în sensul admiterii, ne găsim în situația asemănătoare respingerii cererii de deschidere a procedurii adopției, ceea ce, teoretic, invită la aplicarea prin analogie a măsurilor de protecție alocate acesteia.²⁹ În opinia noastră, urmează ca direcția generală să procedeze la

²⁹ Numai că în cuprinsul Capitolului III, Secțiunea a 2-a, *Deschiderea procedurii adopției interne* din *Legea nr. 273/2004*, nu s-a luat în discuție varianta respingerii cererii de deschidere a adopției, pe cale de consecință nu avem cum să primim lămuriri privind măsura de protecție a

reconsiderarea planului individualizat de protecție și, în funcție de circumstanțe, să sesizeze instanța în vederea menținerii, modificării sau încetării măsurii de protecție a copilului;

- înlătură opoziția la adopție dovedit abuzivă a părintelui firesc în temeiul art. 13 și, întrucât hotărârea supusă revizuirii s-a pronunțat în condițiile neputinței acestui părinte de se exprima în legătură cu adopția, instanța admite cererea de revizuire și modifică hotărârea de deschidere a procedurii adopției în sensul că va face mențiune, în dispozitivul hotărârii, despre suplینirea consimțământului în condițiile art. 13 (așa cum prevede art. 23 alin. (2¹)), dar păstrează soluția de deschidere a procedurii adopției interne, în mod firesc, pasul următor ar fi repunerea pe rol a cererii de încuviințare a adopției - suspendată pe durata soluționării căii extraordinare de atac. Se înțelege, măsura de protecție a copilului, menținută de drept pe timpul „dezlegării” revizuirii, s-ar conserva până la soluționarea irevocabilă a cererii de încuviințare a adopției (art. 31 alin. (4));

- ia act de consimțământul la adopție al părintelui firesc. Nu putem ignora nici această ipoteză, cu toate că pare puțin verosimil ca părintele, inițial favorabil adopției, să-și retragă acordul pentru ca apoi să revină asupra retractării, consimțind în cele din urmă la adopția copilului său. Cât privește soluția în cererea de revizuire, credem că este în sensul respingerii; implicit, hotărârea atacată, cea de deschidere a procedurii adopției, se menține. Ca și în ipoteza precedentă, ar trebui să urmeze repunerea pe rol a cererii de încuviințare a adopției prin grija direcției generale; de asemenea, măsura de protecție a copilului s-ar prelungi până la finalizarea irevocabilă a procedurii adopției.

Hotărârile irevocabile pronunțate în cadrul procedurii de încuviințare a adopției, anume hotărârea de încuviințare a deschiderii procedurii adopției interne, de încredințare în vederea adopției, precum și de încuviințare a adopției se transmit, prin direcția generală în a cărei rază teritorială se află domiciliul copilului, Oficiului Român pentru Adopții, în termen de 5 zile de la data rămânerii irevocabile a hotărârii, în vederea înscrierii în Registrul național pentru adopții (art. 66).

Adopția nu poate fi încuviințată de către instanța judecătorească decât

copilului „propus” spre adopție. Suntem de părere că atunci când instanța respinge irevocabil cererea de deschidere a procedurii adopției, direcția va fi ținută să procedeze la revizuirea planului individualizat de protecție și, în funcție de circumstanțe, să solicite instanței menținerea, modificarea sau încetarea măsurii de protecție a copilului, așa cum procedează în cazul încetării de drept a hotărârii irevocabile de admitere a cererii de deschidere a procedurii adopției [art. 23 alin. (4) și (5)].

după ce copilul a fost încredințat pentru o perioadă de 90 de zile persoanei sau familiei care dorește să-l adopte, astfel încât instanța să poată aprecia, în mod rațional - în exprimarea legiuitorului - asupra relațiilor de familie care s-ar stabili în cazul încuviințării adopției (art. 25 alin. (1)). Interesează capacitatea de adaptare, fizică și psihică a copilului la noul mediu familial, date fiind condițiile de natură socioprofesională, economică, culturală, de limbă, religie și orice alte asemenea elemente caracteristice locului în care trăiește copilul în perioada încredințării și care ar putea fi relevante în aprecierea evoluției ulterioare, în cazul încuviințării adopției (art. 25 alin. (2)). Judecarea cererii se face cu citarea direcției în a cărei rază teritorială se află domiciliul copilului, a direcției în a cărei circumscripție domiciliază adoptatorul sau familia adoptatoare, precum și a persoanei sau a soților adoptatori [art. 28 alin (1) în actuala redactare].

Încuviințarea adopției este etapa finală a procedurii adopției și este de competența instanței de la domiciliul adoptatului (art. 34, art. 61 alin. (3)). Judecarea cererii se face cu citarea direcției generale de la domiciliul copilului, a direcției generale de la domiciliul adoptatorului sau a familiei adoptatoare³⁰ și a persoanei sau familiei adoptatoare (art. 36 alin. (1)).

În cazul adopției copilului firească al celuilalt soț vor fi citați adoptatorul și părinții firești ai adoptatului (art. 36 alin. (2)), iar dacă adopția privește copilul adoptiv al celuilalt soț, deși pare a fi incident același text, considerăm că nu se mai pune problema citării părinților firești, rațiunea citării acestora fiind legată - cel puțin așa am înțeles noi - de cerința consimțământului la adopție al părintelui firească și, eventual, al asigurării cenzurii instanței în condițiile art. 13 asupra caracterului abuziv al refuzului părintelui firească de a consimți la adopție, ceea ce nu mai este cazul dacă adopția se referă la copilul adoptat anterior de soțul celui care dorește această nouă adopție, date fiind efectele adopției anterioare precum și argumentul de text pe care îl furnizează art. 12 alin. (1) care, stabilind că părinții firești trebuie să consimtă la adopție, în teza a II-a prevede că, în cazul

³⁰ Legiuitorul stabilește cerința citării atât a direcției generale de la domiciliul adoptatului, cât și a direcției generale de la domiciliul adoptatorului sau a familiei adoptatoare, pentru eventualitatea unor domiciliu - a copilului, respectiv a persoanei sau familiei adoptive - situate în raza administrativ-teritorială a direcției generale diferite. Este de observat că, prin efectul hotărârii irevocabile de încredințare în vederea adopției, prin care domiciliul adoptatului se stabilește la persoana sau familia la care a fost încredințat, competența teritorială se concentrează la nivelul direcției generale de la locul de domiciliu al persoanei sau familiei adoptive. La fel, criteriul domiciliilor „protagoniștilor” va desemna una și aceeași direcție generală competentă teritorial în cazul adopției de către persoana sau familia la care a fost dispus plasamentul copilului, precum și în cazul adopției copilului de către tutorele său, ambele măsuri de protecție.

adopției copilului și de către soțul adoptatorului, consimțământul trebuie exprimat de către soțul care este deja părinte adoptator.

În final, vor fi citați doar adoptatorul sau familia adoptatoare și persoana adoptată, dacă operațiunea juridică privește o persoană majoră (art. 36 alin. (2)).

În acord cu cele stipulate prin art. 36¹ (datorat O.U.G. nr. 102/2008), instanța, soluționând cererea de încuviințare a adopției, poate solicita din nou consimțământul la adopție al părinților firești dacă există indicii că după data la care consimțământul a devenit irevocabil au intervenit elemente noi, de natură să determine revenirea asupra acestuia; direcția este obligată să aducă la cunoștința instanței existența oricărui elemente noi cu privire la situația părintelui firesc ori a familiei extinse, de natura celor care ar putea determina modificarea finalității planului individual de protecție. Chemarea părinților firești în fața instanței se face prin invitație adresată acestora, în camera de consiliu, fără a se indica date cu privire la dosar sau alte date care ar permite, în orice fel, divulgarea identității sau a altor informații cu privire la persoana sau familia adoptatoare. În cazul în care părinții se prezintă personal în fața instanței și își exprimă refuzul de a consimți la adopție, instanța suspendă cererea de încuviințare a adopției, iar încheierea de suspendare, împreună cu declarația părinților, se comunică direcției competente potrivit art. 22 alin. (3), care va formula cerere de revizuire a hotărârii de deschidere a adopției. Ordonanța prevede că dispozițiile art. 23¹ și 23² se aplică în mod corespunzător, însă, pentru o derulare logică a procedurii, apreciem că se impune și aplicarea prevederilor art. 23³ alin. (1) și ale următorului articol.

În situația în care până la pronunțarea hotărârii de încuviințare a adopției dispărea cauza care, potrivit art. 12 alin. (3), a făcut imposibilă exprimarea consimțământului de către unul dintre părinți, oricare dintre părinți, la fel și direcția generală, poate solicita revizuirea hotărârii, în cazul de față a hotărârii de încredințare a copilului în vederea adopției (art. 23¹ alin (1) și (2)).

Instanța judecătorească va admite cererea de încuviințare a adopției numai dacă, pe baza probelor administrate în cauză, și-a format convingerea că adopția este în interesul superior al copilului (art. 37 alin. (1)).

5. Modificări privind adopția internațională. Prevederile art. 3 lit. d din Legea nr. 273/2004 definesc adopția internațională ca fiind adopția care, în condițiile acestei legi, nu este adopție internă. Procedura adopției internaționale este reglementată în capitolul IV din lege, care este structurat în trei secțiuni: secțiunea I care conține dispoziții generale, cea de-a doua, care conține dispoziții privitoare la atestare adoptatorului sau familiei adoptatoare din statul de primire și secțiunea III, ale cărei dispoziții reglementează încuviințarea adopției internaționale de către instanță.

Adopția internațională a copilului care are domiciliul în România poate fi încuviințată numai dacă, așa cum arată art. 39 din lege adoptatorul sau unul dintre soții din familia adoptatoare care domiciliază în străinătate este rudă până la gradul al III-lea inclusiv cu copilul pentru care a fost încuviințată deschiderea procedurii adopției interne³¹.

Judecarea cererilor de încuviințare a adopției internaționale se face cu citirea direcției în a cărei rază teritorială se află domiciliul copilului, al persoanei sau familiei adoptatoare, precum și a Oficiului Român pentru Adopții. Acestea sunt singurele amendamente în privința adopției internaționale.

Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 102/2008 conține și dispoziții tranzitorii. Astfel, în temeiul art. II, cererile de încuviințare a adopției aflate pe rolul instanțelor judecătorești la data intrării în vigoare a Ordonanței de Urgență a Guvernului nr. 102/2008 se soluționează potrivit prevederilor acesteia, dispozițiile referindu-se la întreaga procedură a adopției.

Analizând conținutul modificărilor intervenite se pun întrebările firești ce decurg din acestea:

- 1) Dacă legiuitorul consideră suficientă exprimarea consimțământului prin deschiderea procedurii de adopție, în ce măsură mai este acesta necesar și valabil anterior proceselor de încredințare în vederea adopției?
- 2) În ce măsură se respectă principiul confidențialității în procedura de adopție, câtă vreme părinții firești se pot întâlni cu potențialii adoptatori în instanță?
- 3) În ce măsură acest demers legislativ contribuie la respectarea interesului superior al copilului, când, spre exemplu, nu rezolvă situația posibilității adopției internaționale a unui copil, de către o familie care a adoptat în baza vechii legislații, un frate al acestuia și acum solicită reunirea fraților prin adoptarea celorlalți frați?

Ca o propunere de *lege ferenda* considerăm că, în privința procedurii exprimării consimțământului pe toată perioada procesului de adopție, legiuitorul ar trebui să păstreze ca regulă, reglementările Legii 273/2004, respectiv exprimarea consimțământului doar în faza de deschidere a procedurii de adopție, excepția de la regulă urmând a o reprezenta solicitarea consimțământului părinților naturali în faza încuviințării adopției, numai în cazuri strict și limitativ prevăzute de lege.

Modificările aduse prin *BUG 102/2008* instituie o serie de măsuri binevenite, elaborate pe considerentul că integrarea copilului în mediul familial și social este un element hotărâtor al dezvoltării armonioase a personalității și

³¹ Modificarea art. 39 din Legea nr. 273/2004 a intervenit prin Legea nr. 49/2009.

echilibrului psihic, oferă o perspectivă mai responsabilă, mai coerentă, însă mai sunt îmbunătățiri de făcut pentru a crea un mediu familial similar celui biologic pentru creșterea și educarea minorului, atât în privința adopției internaționale, cât și în ceea ce privește monitorizarea și consilierea postadopție.

REFLECTIONS ON ADOPTION

Abstract

Adoption, a way that gives the child whose parents are unwilling or unable to care for him, or are not suitable for the role of parents, the opportunity to live in a family environment, generates strong feeling and debate, being influenced ongoing social changes. As a way to create civil kinship that ties supersede biological parentage, adoption of known contemporary period exploded, becoming an international phenomenon that required legislative action to prevent and combat child trafficking.

Act 273/2004, regarding the legal aspects of adoption, has undergone a number of important amendments under Government Emergency Ordinance 102/2008 and Act 49/2009 regarding the aspects of international adoption.

